

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Rejiciuntur tres primæ sententiæ, & quarta statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

49. Circa propositam difficultatem magna est sententiarum diversitas. Prima tenet providentiam essentialiter consistere in actu voluntatis, quo, supposita volitione efficaci finis, & cognitione mediorum congruentium ad ejus consecutionem, eligit illa, & proponit executioni mandare. Hæc sententia tribuitur Scoto in 1. dist. 40. quæst. 1. D. Bonaventuræ ibidem art. 1. quæst. 1. Aureolo, Gregorio, & alijs, quos referunt & sequuntur Suarez lib. 1. de essentia prædestinationis cap. 27. & Vazquez hic disp. 37. cap. 3.

Secunda sententia est quorundam Recentiorum, dicentium providentiam utrumque actum, tam intellectus, quam voluntatis, formaliter includere.

Tertia docet illam esse actum judicij antecedentem electionem mediorum. Ita Durandus in 1. dist. 39. quæst. 3. Molina in præfenti disp. 1. & quæst. 23. art. 1. disp. 2. Lessius, Arubal, alique Recentiores.

Ultima denique sententia, quæ est D. Thomæ hic art. 1. & quæst. sequenti art. 2. omniumque Discipulorum ejus, asserit providentiam formaliter & in recto consistere in actu intellectus practici, qui dicitur *imperium*, sequiturque ad intentionem finis, & electionem mediorum.

§. II.

Reiiciuntur tres prima sententia, & quarta statuitur.

Dico primò, providentiam non consistere essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus; licet actum voluntatis connotet, & præsupponat. Ita D. Thomas hic art. 1. ad 3. ubi dicit: *Providentia est in intellectu, præsupponit tamen voluntatem finis.*

50. Probatur primò conclusio ex SS. Patribus. Nam D. Dionysius de divinis nominibus cap. 2. ait: *Deus prospicit cuncta, providentiâ mirabili.* Sed prospicere est actus intellectus: Ergo & providentia. Item Boëtius lib. 4. consol. prosâ 6. *Modus*, inquit, *verum, cum ipsa divina intelligentia puritate conspiciatur, providentia nominatur.* Et paulo inferius: *Providentia est ipsa divina ratio, in summo Principe constituta, quæ omnia disponit.* Idem docet Augustinus lib. 83. quæstionum, quæst. 31.

51. Probatur secundò ratione. Providentia est pars prudentiæ, ut docet S. Thomas hic art. 1. & 2. 2. quæst. 49. art. 6. Sed prudentia est formaliter in intellectu, est enim virtus intellectualis, ut patet ex Aristotele 3. Ethic. cap. 6. ubi numerat quinque virtutes intellectuales: scilicet intellectum, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem: Ergo providentia non consistit formaliter in actu voluntatis.

52. Probatur tertio: Providentia, ut docet S. Thomas hic art. 1. & constat ex definitione Boëtij supra tradita, est ordinatio rerum in finem: Sed ordinatio unius ad alterum, proprium est opus intellectus, ut ostendit Cajetanus 1. 2. quæst. 17. art. 1. & patet, nam est quædam unius cum altero collatio, quæ à solo intellectu fieri potest, unde Aristoteles 2. Metaph. cap. 2. dicit, *Sapientis est ordinare*: Ergo providentia non consistit essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus. Quod potest confirmari ex ipsa Ethimologia nominis: providere enim, ut docet Boëtius, idem est ac procul videre quæ sunt faciendâ: Sed videre intellectus est, & non voluntatis: Ergo & providentia. Vide

*Lib. 5.
de con-
solat.*

A D. Thomam 2. 2. quæst. 45. art. 6.

Dico secundò: Providentia non importat ex æquo actum intellectus & voluntatis.

Probatur primò ex D. Thomæ quæst. 5. de veritate. art. 1. dicente, *Providentia includit & scientiam & voluntatem, sed tamen essentialiter in cognitione manet, non quidem speculativa, sed practica.*

Probatur secundò: Providentia, ut supra dicebamus, est pars prudentiæ: Sed prudentia, etsi necessario actum voluntatis supponat, adæquatè tamen in actu intellectus consistit: Ergo & providentia.

Probatur tertio: Providentia consistit essentialiter in actu imperij, ordinante creaturas in finem, ut ostendemus conclusione sequenti: Sed actus imperij est elicitive ab intellectu, licet præsupponat electionem voluntatis, eamque connotet, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1. & sequentibus: Ergo & providentia.

Addunt aliqui cum Gonzale hic, quòd cum providentia sit unicum simplex attributum in Deo, non potest importare in recto actus diversarum potentialium, sed solum unum in recto, & alium in obliquo & de connotato. Sed hæc ratio non placet, quia, ut inquit D. Thomas hic art. 1. ad 3. *Si providentia ex aequali respiceret voluntatem & intellectum, hoc esset absque detrimento divina simplicitatis, cum voluntas & intellectus in Deo sint idem.*

Dico tertio, providentiam non consistere formaliter in actu judicij antecedente electionem, sed in actu imperij, qui ad illam subsequitur.

Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Providentia, ut supra dicebamus, est principalis pars prudentiæ: Sed actus principalis prudentiæ est imperium, ut docet Aristoteles 6. Ethic. cap. 9. dicens, *Prudentia præceptiva est, finis enim ipsius est, quodnam sit agendum aut non agendum præcipere.* Ergo providentia in actu imperij essentialiter consistit. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Præcipere de ordinandis in finem quorum rectam rationem habet, competit Deo: secundum illud Psalmi, præceptum posuit & non præteribit, & secundum hoc competit Deo ratio providentia.*

Dices, imperium non distinguit realiter in nobis, nec proinde virtualiter in Deo, à judicio practico, sed esse ipsum judicium antecedens electionem, ut per illam confirmatum, seu ut virtualiter in ea præseverans.

Sed contra: Aristoteles 6. Ethic. cap. 12. & D. Thomas 1. 2. quæst. 57. art. 6. & 2. 2. quæst. 51. art. 2. docent quòd licet judicium pertineat ad partem prudentiæ quæ antecedit, & dicitur judicativa, distinguitur ab imperio, quòd magis essentialiter & formaliter est actus prudentiæ. Unde D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 3. ad 1. *Post determinationem consilij quæ est judicium rationis, voluntas eligit, & post electionem, ratio imperat ei per quòd agendum est quòd eligitur, & tunc demum voluntas alicujus incipit uti, exequendo imperium rationis.* Quibus verbis aperte docet, imperium esse actum in nobis realiter distinctum à judicio antecedente electionem, & ad eam subsequi.

Ratio etiam id suadet: Nam illi actus, judicium scilicet & imperium, pertinent ad distinctas species in genere moris, & opponuntur distinctis vitiis & peccatis: Ergo sunt diversi actus. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nam judicium pertinet ad virtutem judicativam, cui opponitur inconsideratio, & ignorantia: imperium verò ad

præceptivam, cui opponitur negligentia, & inconstantia.

58. Probatur secundo conclusio: ut enim ostendimus Tractatu sequenti, prædestinatio quæ est specialis providentia quam Deus habet de electis, in ordine ad vitam æternam, non consistit in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperij, qui ad illam subsequitur. Quia prædestinatio est ordinatio efficax mediolorum, quibus electi vitam æternam infallibiliter consequuntur. Sive ut ait Augustinus, *Est preparatio mediolorum, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Iudicium autem antecedens electionem, etiam ut per illam confirmatum, non est ordinatio efficax mediolorum, sed solum imperium ad ipsam electionem subsequens. Quod ut fiat evidentiuss.

59. Notandum est ex D. Thoma 1. 2. quæst. 17. art. 4. voluntatem habere duplicem habitudinem ad finem. Prima est volendi illum: secunda cuiusdam tendentiæ ad ejus consecutionem in re. Prima habitudo terminatur & completur in actu electionis, quo voluntas, supposito iudicio de mediolorum convenientia, & intentione finis, eligit media congruentia ad ejus consecutionem. Secunda vero habitudo subsequitur ad primam, & incipit ab actu imperij, quo voluntas in exercitio movetur ad applicandum se, & potentias executivas, ad executionem mediolorum, & assecutionem finis, ut ibidem explicat Cajetanus. Providentia ergo quam Deus habet v. g. salvandi Petrum, non consistit formaliter in dilectione Petri, nec in electione & approbatione mediolorum congruentium ad salutem consequendam; sed præsuppositis dilectione & electione, pertinentibus ad primam habitudinem voluntatis ad objectum volitum, consistit in ordinatione efficaci illorum, pertinente ad secundam habitudinem, quæ voluntas rendit ad consecutionem finis intenti, per executionem mediolorum electorum. Unde non consistit in actu iudicii de mediis eligendis, etiam approbatis per electionem, sed in actu imperij consecuto ad illam. Nam iudicium illud de mediis eligendis, etiam ut approbatis per voluntatem, non habet ex se efficaciam, cum non pertineat ad secundam habitudinem voluntatis, ad quam pertinet providentia, ut explicatum est.

§. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

60. Obijciunt primò Adversarij: Damascenus libro 2. fidei cap. 29. sic habet: *Providentia est voluntas Dei, per quam omnia quæ sunt, convenienter deductionem suscipiunt.* Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 5. ait, *prædestinationem, quæ est pars providentiæ, esse propositum miserendi:* Sed propositum est actus voluntatis: Ergo providentia in actu voluntatis consistit.

61. Respondeo ex D. Thoma quæst. 5. de verit. art. 1. ad 1. ex argumentis secundo loco factis, quod quia in actibus animæ, præcedens actus clauditur virtualiter in actu sequenti, & providentia voluntatem supponit, & prædestinatio electionem, seu propositum voluntatis divinæ; hinc fit quod Damascenus providentiam per voluntatem, & Augustinus per propositum voluntatis definiant. Non quod providentia sit actus voluntatis formaliter, & prædestinatio propositum; sed vel quia actum voluntatis supponunt, vel quia illum virtualiter claudunt.

62. Obijciunt secundo: Providentia in Deo est actus

potentiæ executivæ, nam Deus per potentiam executivam causat effectus providentiæ: At potentia executiva in Deo, non est intellectus, sed voluntas, vel aliqua alia potentia virtualiter ab intellectu & voluntate distincta: Ergo providentia non est actus intellectus. Major videtur manifesta, Minor verò probatur. Potentia executiva in Deo, est illa in qua continetur effectus producendus; sicut calor in igne est potentia calefactiva, quia continet calorem producendum: Atqui Deus non continet per intellectum effectus producidos, sed per essentiam & infinitatem: Ergo intellectus in Deo non habet rationem potentiæ executivæ.

Respondeo primò negando Majorem, providentia enim in Deo non consistit formaliter in actu potentiæ executivæ, quæ res à Deo provisa executioni mandantur, & extra causas ponuntur: Sed executio & productio effectus provisi, supponit ipsam providentiam, quæ essentialiter consistit in actu intellectus practici, antecedente productionem effectus, quo per modum ordinationis & imperij procedit ad executionem. Sicut in nobis actus imperij practici, quo movemus potentias exteriores ad suos actus, non est ipsa actio potentiæ exequentis, sed alius actus eam antecedens. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 2. docet rationem illam ordinis quæ dicitur providentia, esse æternam; dispositionem verò, seu executionem illius, esse temporalem, & vocari gubernationem.

Respondeo secundo, datâ Majori, negando Minorem. Nam juxta veriorum sententiam quæ sequitur D. Thomas infra quæst. 25. art. 1. ad 4. in secunda responsione argumenti, & quam nos etiam Tractatu præcedenti, ut probabiliorum elegimus: potentia executiva, tam in Deo, quam in Angelis, est intellectus ut motus à voluntate; distinguitur quæ à seipso ut intellectus est, quia ut intellectus, non dependet à voluntate, ut potentia verò executiva ad operandum ad extra, necessariò supponit actum voluntatis applicantis illum ad operationem: quod non sufficit ad constituendum illum in ratione potentiæ distinctæ, sicut distinguitur à voluntate, sed est eadem potentia cum diverso respectu. Unde ad probationem in contrarium, dicendum est, quod Deus continet omnia quæ potest producere, per intellectum, tanquam per formam & rationem proximam agendi, per essentiam verò & infinitatem, quasi radicaliter, & remotè.

Tertiò arguunt Adversarij contra tertiam conclusionem. In intellectu creato, respectu executionis actionum liberarum, non datur actus imperij: Ergo nec in divino. Consequentia videtur manifesta, cum de divinis loquendum sit proportionaliter ad humana. Antecedens verò in quo est difficultas, probatur primò. Intentio & electio libera exercetur & fit sine imperio rationis, nam imperium, ut ait D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 3. est electione posterius: Ergo necessarium non est ad actus liberos eliciendos.

Secundo, Licet intellectus moveat voluntatem quoad specificationem, non tamen quoad exercitium; cum hoc sit proprium voluntatis, quæ ut ait D. Thomas 1. 2. quæst. 9. art. 1. movere alias potentias, & intellectum quoad exercitium: Ergo imperium intellectus non est necessarium ad movendum quoad exercitium.

Tertiò, Positâ intentione efficaci finis, & electione mediolorum conducentium, voluntas sine

63.

64.

Disp. 3.
art. 4.

65.

66.

67.